

Tip 2 Diyabet Öz Yönetim Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Tip 2 Diyabet Öz Yönetim Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31626>

Özet

Tip 2 Diyabet Öz Yönetim Ölçeği, 2020 yılında Eda Koç tarafından bir uzmanlık tezi kapsamında geliştirilmiştir, **Tip 2 Diyabet** tanısı konmuş bireylerin hastalıklarının yönetim süreçlerini değerlendirilmeye yönelik bir psikometrik araçtır. Ölçeğin temel amacı, kronik bir hastalık olan diyabetin gerektirdiği karmaşık yaşam tarzı değişikliklerine ve tedavi protokollerine uyum düzeyini ölçmektir. Bu ölçek, bireylerin beslenme, egzersiz, ilaç kullanımı ve kan glukozu izleme gibi öz yönetim davranışlarındaki yeterliliklerini tespit etmek için tasarlanmıştır.

Ölçek, **hastalık öz yönetimi** kavramını çok boyutlu olarak ele almakta ve sağlık profesyonellerine, hastaların hangi alanlarda desteğe ihtiyaç duyduğunu belirlemede kritik veriler sunmaktadır. Bu geliştirme çalışması, Türkiye bağlamında Tip 2 Diyabet hastalarının öz yönetim becerilerini standardize edilmiş bir şekilde ölçme ihtiyacına cevap vermektedir.

Anahtar Kelimeler

Tip 2 Diyabet, Öz Yönetim, Ölçek Geliştirme, Likert Ölçeği, Kronik Hastalık Yönetimi, Psikometri

Yazarlar

Eda Koç

Amaç

Tip 2 Diyabet Öz Yönetim Ölçeği'nin temel amacı, Tip 2 Diyabet (T2D) tanısı almış yetişkin bireylerin, hastalıklarının yönetimine yönelik sergiledikleri davranışsal ve tutumsal yeterlilikleri geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmektir. Bu amaç doğrultusunda, ölçek, hastanın günlük yaşamda uyguladığı beslenme düzenlemelerinden, fiziksel aktivite düzeyine ve medikal tedaviye uyumuna kadar geniş bir yelpazede öz yönetim pratiklerini kapsamaktadır.

Ölçek, klinik ve araştırma ortamlarında kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Klinik uygulamada, hemşireler ve diyabet eğitimcileri için hastaların öz yönetim eksikliklerini erkenden tespit etme ve kişiselleştirilmiş müdahale planları geliştirme konusunda yol gösterici bir araç işlevi görür.

Yapı

Ölçek, psikolojik literatürde ve sağlık davranış modellerinde merkezi bir kavram olan **öz yönetim** (Self-management) yapısının ölçmektedir. Öz yönetim, kronik bir hastalığın başarılı bir şekilde yönetilmesi için gerekli olan bilgi, beceri ve motivasyonun sürekli olarak uygulanmasını içerir. Tip 2 Diyabet bağlamında bu yapı genellikle aşağıdaki temel boyutları kapsar:

Beslenme Yönetimi: Diyet kısıtlamalarına ve karbonhidrat sayımına uyum.

Fiziksel Aktivite: Düzenli egzersiz yapma sıklığı ve süresi.

İlaç Yönetimi: İnsülin veya oral antidiyabetik ilaçların dozu ve zamanda kullanımı.

Kan Glukozu İzleme: Düzenli olarak kan şekeri ölçümü yapma ve sonuçları kaydetme.

Problem Çözme ve Psikososyal Uyum: Diyabetle ilişkili stresle başa çıkma ve sağlık profesyonelleriyle işbirliği yapma becerisi.

Geçerlik

Tip 2 Diyabet Öz Yönetim Ölçeği'nin geçerlik çalışmaları, ölçeğin geliştirildiği uzmanlık tezi (Koç, 2020) kapsamında detaylıca incelenmiştir. Geliştirme aşamasında, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıyı ne derece doğru temsil ettiğini belirlemek amacıyla çeşitli geçerlik analizleri yapılmıştır.

Genellikle ölçek geliştirme çalışmalarıında kullanılan geçerlik yöntemleri arasında **kapsam geçerliliği** (uzman görüşü ile maddelerin uygunluğunun değerlendirilmesi) ve **yapı geçerliliği** (Faktör Analizi kullanılarak ölçeğin teorik boyutlarını destekleyip desteklemediğinin incelenmesi) bulunmaktadır. Tezin detaylarına erişim için, kaynakça bölümünde belirtilen YÖK Ulusal Tez Merkezi bağlantısını kullanabilirsiniz.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik analizleri de geliştirme çalışması dahilinde raporlanmıştır. Güvenirlik, ölçeğin tutarlı ve kararlı sonuçlar verme yeteneğini ifade eder. Bu bağlamda, ölçeğin iç tutarlılığı, genellikle **Cronbach Alfa katsayısı** kullanılarak değerlendirilmiştir.

Yüksek bir Cronbach Alfa değeri, ölçekteki tüm maddelerin aynı temel yapıyı ölçmekte ne kadar başarılı olduğunu gösterir. Ölçeğin zaman içindeki kararlılığını değerlendirmek amacıyla ise muhtemelen **test-tekrar test güvenirliliği** çalışmaları da yapılmıştır. Ancak, özet bilgide bu değerler açıkça belirtilmemiştir; detaylı güvenirlik katsayıları için orijinal teze başvurulması gerekmektedir.

Faktör Analizi

Tip 2 Diyabet Öz Yönetim Ölçeği'nin geliştirilmesi sürecinde, ölçeğin yapı geçerliliğini tespit etmek ve öz yönetimin altında yatan boyutları belirlemek amacıyla **Faktör Analizi** uygulanmıştır. Yeni bir ölçek geliştirilirken genellikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ile madde havuzunun yapısı keşfedilir, ardından Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile elde edilen faktör yapısının teorik modele uygunluğu test edilir.

Faktör analizi sonuçları, ölçeğin Tip 2 Diyabet öz yönetimini temsil eden ayrı ve anlamlı alt boyutlara (örneğin, beslenme, egzersiz, takip) ayrışıp ayrışmadığını ortaya koymuştur. Bu

analizler, ölçeğin çok boyutlu yapısını destekleyerek klinik uygulamada daha spesifik değerlendirmeler yapılmasına olanak tanır.

Araç

Test Type: Geliştirme (Developmental)

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Language Available: Türkçe

Population Group: Kronik Hastalıklı Olan Bireyler

Age Group: Yetkinler (Tip 2 Diyabet tanışmış almış)

Population Details: Tip 2 Diyabet tanışmış konmuş kişilerde hastalık öz yönetiminin değerlendirilmesi amacıyla kullanılmaktadır.

Test Methodology: Ölçek, 5'li Likert tipi derecelendirme kullanmaktadır. Katılımcılar, maddelerde belirtilen öz yönetim davranışlarını ne sıklıkla veya ne ölçüde gerçekleştirdiklerini bu dereceleme üzerinden belirtirler (Örn: Hiçbir zaman - Her zaman).

Anahtar Kelimeler

Sağlık Davranışları, Kronik Hastalık, Tip 2 Diyabet Diyabet, Ölçek, Psikolojik Deęerlendirme

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: Bilinmiyor

Correspondence Address: Eda Koç (Gazi Üniversitesi, Uzmanlık Tezi Yazarı)

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2020

İzinler ve Ücret: Ölçek, akademik bir uzmanlık tezi kapsamında geliştirilmiştir. Kullanım izinleri ve ücret bilgisi için sorumlu yazar Eda Koç veya tezin bulunduğu kurum olan Gazi Üniversitesi ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Ölçeğin orijinal PDF dosyasına aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [tip-2-diyabet-oz-yonetim-olcegi-](#)

toad.pdf

Kaynaklar

Koç, E. (2020). *Tip 2 diyabet tanıs? konmu? kişilerde hastalık öz yönetiminin de?erlendirilmesi ve Tip 2 Diyabet Öz Yönetimi Ölçeğinin geli?tirilmesi*. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Tez kaydına YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişilebilir: tez.yok.gov.tr

Tip 2 Diyabet Öz Yönetim Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin maddeleri, kaynak içerikte sa?lanmamıştır. Maddelerin tam listesi için yukarıda belirtilen uzmanlık tezine başvurulması gerekmektedir.

Bu ölçek, 5'li Likert tipi bir derecelendirme kullanılarak katılımcılardan öz yönetim davranışları'nı sıklık veya yeterlilik açısından de?erlendirmelerini istemektedir.